

Školský časopis

ZŠ s MŠ
LEMEŠANY

LEMEŠANKA

3. štvrťrok 2012/2013

Ahojte!

Zima sa s nami vôbec nechce rozlúčiť. My už máme sane, lyže, korčule odložené a už sa veľmi tešíme na jar. S jej energiou a jarným slniečkom k Vám prichádza aj 3. číslo Lemešanka. Nájdete v ňom rôzne zaujímavosti, ktoré sme pre Vás zozbierali z mesiacov február až apríl. Čím žila naša škola počas týchto mesiacov a ešte mnoho mnoho zaujímavého sa dozviete na nasledujúcich stránkach.

Príjemné jarné čítanie!

Karneval

Ako niekedy vítali jar

Angličtina nás baví

Omaľovanka

OBSAH

Marec – mesiac knihy

Divadlo

Tvorba našich žiakov

Karneval

31. januára začali prichádzať do našej školy princezné, strigy, čarodejnice, kúzelníci, bojovníci, zvieratká, indiáni a iné rozprávkové bytosti. Najprv sme sa zľakli, ale potom nám prezradili, že oni sa prišli iba zabávať. A karneval mohol začať!

Žiaci I. stupňa sa stretli v telocvični základnej školy, ktorá sa premenila na strašidelný zámok s bytosťami z rôzneho sveta. Ukázali, ako vedia zaujať svojimi nápadmi a predstavivosťou. Samozrejme, v nápadoch nezaostali ani naši učitelia. Karnevalové masky sa najskôr predviedli prechádzkou po telocvični, potom nasledovalo ich vyhodnotenie. Nebolo ľahké vybrať tie najlepšie, pretože všetky boli nápadité. Odmenené boli všetky masky, veď každá bola niečím jedinečná. Po vyhodnotení sa žiaci venovali pohosteniu, tancu a hlavne zábave. Tancovali, spievali a šantili po telocvični. Mohli ukázať niečo aj zo svojej šikovnosti v rôznych súťažiach, po ktorých ich čakala sladká odmena a dobrý pocit z krásne prežitého dňa.

Kamilka Kapustníková

Slovo karneval pravdepodobne pochádza z latinského *carrus navalis* (voz – loď). História karnevalov siaha až do starovekého Grécka, kde sa konali sprievody na počesť boha vína a veselosti - boha Dionýza. Rimania tento grécky zvyk prevzali, len ich boh sa volal Bakchus. V priebehu slávností, ktorým sa hovorilo Saturnálie, si páni a otroci vymieňali úlohy. Iná teória sa prikláňa k tomu, že slovo karneval pochádza z latinského *carnavale* (lúčenie s mäsom), pretože karneval predchádza pôstu.

Ako niekedy víтали jar

Keď z topiaceho sa snehu vykukne prvá snežienka, tak s istotou vieme, že prišla jar. Sivé bahniatka, ohlasujú príchod jari a Veľkú noc. Podľa kalendára sa jar začína dňom jarnej rovnodennosti, t. j. 21. marca. Každoročne býva Veľká noc v prvú nedeľu, ktorá nasleduje po prvom jarnom splne mesiaca. Preto je to pohyblivý sviatok a býva vždy v inom termíne. S jarnou rovnodennosťou a príchodom jari sa od pradávnych čias spájajú ľudové zvyky a tradície. Ľudia slávil sviatky jari ako koniec panstva zimy a víťazstvo slnka. Na jar sa začína nový život.

Ľudia netrpezlivo očakávali príchod jari a snažili sa rôznymi úkonmi zmeny v prírode urýchliť. Dva týždne pred Veľkonočnou nedeľou sa snažili zimu z dediny vyhnať napr. vynášaním ženskej figuríny, ktorú ľudia nazývali Morena, Marmuriena, Smrť, Kysel' a pod. Bola to figurína z dreva (dve palice v tvare kríža) a slamy, upravená do ľudskej podoby a oblečená do sviatočných šiat. Dievčatá a chlapci potom s Morenou chodili po celej dedine, spievali rôzne piesne a nakoniec ju vyniesli k potoku, kde ju vyzliekli, zapálili a hodili do vody. V niektorých oblastiach chodili s Morenou dievčatá a obdobne mládenci s Dedkom (Ďaďom). Zvyk vychádza z viery, že sa tým z dediny vyženú nebezpečné choroby, a tým aj smrť, že sa vypudia z chotára negatívne sily, ktoré zadržávajú vegetáciu, no predovšetkým, že sa urýchlí odchod zimy a urýchlí príchod jari.

Týždeň pred Veľkou nocou bola Kvetná nedeľa, kedy sa uskutočňovala druhá časť obradu, prinášanie Leta, mája, májika, hája a pod. Leto prinášali dievčatá. Viedla ich „ kráľovná “ oblečená do svojich najkrajších šiat. Leto znázorňoval rozvinutý vrbový alebo lieskový prút, ozdobený farebnými stuhami, šatkami. Zelený konárik symbolizoval nový život – jar. Ich používanie bolo u Slovanov natoľko vžité, že cirkev koncom siedmeho storočia zaviedla ich svätenie, a tak dodnes ľudia prinášajú v tento deň do kostolov vrbové prútky, známe ako bahniatka, maňušky, maňky, búziky, kozičky a pod. Na Kvetnú nedeľu ich svätí kňaz v kostole modlitbami a svätenou vodou. Ľudia si ich potom zastokli za obrazy, aby ich chránili pred búrkou. Vrbovými púčikmi okiadzali chorých, niekde ich zas dávali do prvej brázdy alebo k prvému zasadenému zemiaku.

Čistenie studničiek, prameňov, potokov a potôčikov bola veľmi dôležitá úloha mládencov, ktorú museli na väčšine územia Slovenska stihnúť do veľkonočného týždňa. Bol to akýsi prejav kultovej úcty k vode, ktorý je pozostatkom obetovania studničkám a prameňom. Za vykonanú prácu ich ľudia odmeňovali naturáliami alebo im pripravili pohostenie. Ľudia verili, že kto vyčistí 3 – 7 studničiek v chotári, bude celý rok zdravý, nebude ho bolieť hlava a obci prinesie dostatok vlahy.

Podľa kresťanského učenia sa v Zelený štvrtok konala posledná večera, na ktorej Ježiš Kristus podával chlieb a víno – svoje telo a krv. Najčastejšie na Zelený štvrtok, keď posledný raz zvonia zvony, chodili ľudia umývať do potoka, aby boli pekní a zdraví. Dievčatá verili, že keď sa umyjú, budú čerstvé ako lastovičky, nebudú mať pehy, a ak si umyjú vlasy, budú im rýchlejšie rásť a budú ich mať pekné a husté. Vodu zamurovali do základov domu, vykropili ňou stajne, aby boli zdravé aj zvieratá. Gazdiná ňou vymývala všetok riad, najmä nádoby na mlieko, aby kravy dobre dojili. Musela tiež vyzametať dom a vyniesť smeti, aby sa v ňom nezdržiaval hmyz. V tento deň sa konal prvý výhon dobytka na pašu, pričom pri východe z maštale museli kravy i kone prekonať vajíčko či žeravé uhličky. Takmer na celom Slovensku bolo rozšírené i nosenie mravcov do domu v noci na Zelený štvrtok. Mravce znamenali šťastie do domu, rozmnoženie hydiny, nápadníkov pre dievky. S týmto dňom boli späté mnohé magicko–ochranné úkony. Najčastejším úkonom bolo robenie krížov nad dverami stajní na ochranu pred strigami. V čase, keď už nezneli zvony, používali ľudia rôzne rapkáče alebo pastierske trúby, aby vyhнали zlých duchov z domu a škodcov z poľa, pretože nečisté sily sa hluku báli.

Podľa kresťanského učenia bol Veľký piatok smútočný deň veľkonočného týždňa, pretože bol Ježiš Kristus ukrižovaný. Aj na Veľký piatok sa praktizovali rôzne úkony súvisiace s magicko–očistnou funkciou. Ranné umývanie malo zabezpečiť upevnenie zdravia, pretože ľudia verili, že veľkopiatočná voda má nadprirodzené vlastnosti. V tento deň sa nič nesialo ani nesadilo, pretože na Veľký piatok a Bielu sobotu sa nesmie zem hýbať. Aby neboli na lúkach krtince, obehli 3x lúku bez zastavenia alebo do krtincov bili cepmi. V tento deň sa štepili mladé stromčeky, aby sa im rýchlo zahojili rany. V piatok sa dodržiaval prísny pôst, nielenže sa nejedlo mäso, ale ľudia jedli oveľa menej ako inokedy. Jedálny lístok bol zostavený so zámerom vplývať na úrodu. Gazda nesmel nič piť – ani vodu, aby nebol v lete smädný a aby ho neuštipol had.

Na Bielu sobotu bolo dôležitým úkonom z cirkevného hľadiska rozväzovanie zvonov a príprava na oslavy zmŕtvychvstania Ježiša Krista. S prvým zvonením boli spojené rôzne ľúbostné praktiky. Naši predkovia si veľmi vážili oheň. Preto v tento deň prebiehalo veľkonočné svätenie ohňa. Zapálenie nového ohňa patrilo ešte k pohanským zvykom. Novým ohňom zapálili veľkonočnú sviecu i večnú lampu, do ktorej naliali nový olej. Starý olej spálili pri kostole. Nazývali to pálenie Judáša. Vyhasnuté uhličky z nového ohňa dávali pod povalu, aby zabránili požiaru. Niekde popol rozsypali na oziminy alebo odkladali na liečenie. Dievčatá v tento deň farbili vajíčka a mládenci pletli korbáče. Biela sobota bol šťastný deň na siatie a sadenie.

Vo Veľkonočnú nedeľu dospievajúcim dievkam, ktoré chodili už na priadky, založili na hlavu prvýkrát partu. Každá pri prekročení kostolného prahu prehodila cez seba peniaz pre šťastie. Z kostola, kam si ľudia priniesli posvätiť i jedlo, sa každý ponáhlal domov, pretože kto ako šikovne prišiel, taký šikovný mal byť pri žatve. Stolovanie pripomínalo štedrú večeru a gazdiná počas obeda nesmela vstávať. Prvým chodom bolo vajíčko, ktoré gazda rozdelil medzi všetkých prítomných. Ďalším chodom bola hydina. Všetci sa mali dobre najesť, aby boli syti po celý rok. Omrvinky zo stola si ľudia odkladali na liečenie, do semien na siatie alebo ich hodili sliepkam. Niekde z jedál nosili aj na hroby mŕtvych. Ženy a dievčatá pripravovali kraslice. Farbili ich prírodnými farbivami a zdobili rôznymi technikami – batikovaním, vyškrabávaním, naliepaním slamy či dužiny rastlín. Na kraslice často písali veršičky. Ozdobené vajíčka sa posielali aj krstným deťom.

Pravdepodobne zo stredoveku sa nám zachovalo veľkonočné oblievanie. Je to pripomienka na udalosť, keď Ježiš vstal z mŕtvych, zhŕklo sa okolo veľa žien a vojaci sa ich snažili rozohnať vodou. Preto v súvislosti s Veľkou nocou sú všeobecne známe šibačky a kúpačky. V každej oblasti sa tento deň slávi ináč. Niekde začali mládenci i chlapci šibať už na Veľkonočnú nedeľu a v pondelok pokračovali. Šibák (korbáč) býval veľký (aj dvojmetrový), pletený v osmoro. Ľudia verili, že korbáč, ktorý si mládenci na jar pripravili, má životadarnú silu a vyšibaním sa táto sila a zdravie mala na dievčence preniesť. Kúpačky vodou mali dievkam zabezpečiť krásu a zdravie. Každá vyšibaná dievčina naň priviazala stuhu. Kúpači – šibači dostali vajíčka, slaninku, koláče i drobný peniaz alebo vyšívanú šatôčku. Z vybraných peňazi sa večer usporiadala zábava. Prvá od konca ľasiangov. Po domoch chodili často s muzikou. Niekde museli matky vykúpaných dievčat priniesť na zábavu „ cest “ – čiže česť, poctu. Boli to peniaze, klobása, koláče, beluš, slanina. Dievky prišli až vtedy, keď matky „ cest “ vyplatili. V Honte kúpačov odmieňali až večer. Vajíčka rozdávala matka vykúpaných dievčat. Každý chlapec dostal 6 – 8 kusov. Neskôr i rôzne cukrovinky. Počet darovaných vajíčok často vyjadroval kvalitu vzťahu medzi dievčaťom a chlapcom, prípadne medzi rodinami.

Knihy sú pre ľudí tým, čím sú pre vtákov krídla.

John Ruskin

Keď ľudia vytvorili reč, túžili vytvoriť aj znaky, teda písmo, aby mohli zaznamenávať myšlienky ľudstva. V počiatkoch zaznamenávali tieto myšlienky na kameň, drevo, drevené alebo hlinené doštičky, papyrus, pergamen. Jednotlivé diely papyrusu či pergamenu boli zlepované do pásov a navíjané do zvitkov. Tieto zvitky sa navinovali na dve tyče a pri čítaní sa popísaný materiál odvínoval z jednej na druhú. Takto vznikla zvitková kniha a jedna z prvých knižných foriem. V prvom storočí pred našim letopočtom bola v Európe zvitková kniha nahradená rukou písanou knihou – kódexom. Na našom území sa knižná kultúra objavila až s príchodom kresťanstva na prelome jedenásteho storočia, keď vznikali kláštory. Prvé kódexové knihy – teda tie, ktoré už mali dnešný tvar knihy, vznikali v období raného stredoveku okolo 7. storočia n.l. Od tohto obdobia sa začína história knihy, o ktorej hovoríme dnes.

Až po vynález knihtače sa museli jednotlivé knihy písať aj prepisovať ručne. Túto prácu robili skriptori. Zdobenie – iluminovanie iniciál alebo jednotlivých výjavov z biblie, alebo zo života ľudí robili iluminátori. Knihář zviazal čisté, ešte nepopísané zložky pergamenu alebo papiera do knižného bloku, zhotovil často veľmi honosnú väzbu. Od 12. storočia sa celkom mení charakter knihy. Začína sa presadzovať popri pergamene nový lacnejší materiál – papier. História knihy zmenil vynález knihtače Johannesom Gutenbergom. Dovtedy veľmi pomalé prepisovanie kníh stratilo zrazu opodstatnenie. Tlačené knihy sa stávajú lacnejšie, dostupnejšie a žiadanejšie.

Poklad ukrytý v knihách sa rozhodli ukázať aj starší žiaci našej školy tým mladším. Žiakom I. stupňa naše siedmačky čítali bájky, rozprávky, príbehy zo života detí a nazreli sme aj do sveta encyklopédií, z ktorých sa dá toľko naučiť. Všetci sme strávili veľmi krásne predpoludnie a našim sprievodcom bola KNIHA.

Hoci sa s knihou stretávame každý deň, jeden mesiac v roku je jej oslavou a zároveň vďakou. Marec je venovaný knihám od roku 1955 na počesť významného slovenského buditeľa Mateja Hrebendu. Hrebenda zbožňoval knihy. Keď už skoro nevidel a nemohol čítať, prosil ľudí, aby mu čítali. Cestoval po Slovensku a obyčajným ľuďom dával bohatstvo v podobe kníh. Tento spisovateľ sa narodil aj zomrel v marci, preto jeho lásku ku knihám a jeho poslanstvo šírenia knižnej kultúry si pripomíname práve v tomto mesiaci.

Medzinárodný deň divadla

27. marec

Začiatky divadla

Divadlo pravdepodobne vzniklo z mimicko-magických hier primitívneho človeka. Praveký človek nerozumel mnohým prírodným javom ako sú blesk, hromobitie, dážď, a preto ich zariekal a snažil sa získať ich priazeň rituálnym tancom. Pri týchto rituáloch človek používal zvieracie masky, aby sa čo najviac pripodobnil lovenému zvieratú. Masky sa teda stali jednou z prvých divadelných rekvizít. Počiatky divadelného umenia antického Grécka siahajú do polovice 6. storočia pred Kr. Divadelné umenie sa vyvinulo z náboženských slávností, ktoré doprevádzal zborový spev, živé obrazy a tanec neskôr ich doplnil dramatický dej zobrazujúci a oslavujúci život a skutky boha vína – Dionýza.

Začiatky **slovenského divadla** spadajú do magických obradov zachovaných v ľudovom divadelnom prejave a v zvykosloví. V stredoveku ho reprezentovali „*potulní igricí*“ – speváci, tanečníci, artisti, žongléri – a potulní komedianti. Cirkevné divadlo je zastúpené vianočnými a veľkonočnými hrami. V roku 1830 v Liptovskom Mikuláši bola uvedená satirická komédia Kocúrko od Jana Chalupku. Uvedenie tejto hry sa považuje za vznik slovenskej divadelnej kultúry.

Vo februári žiaci našej školy navštívili Štátne divadlo Košice. Divadelné predstavenie *Jánošík* bolo pre nich nevšedným zážitkom. Spracovanie témy *Jánošíka* v slovenskom umení nie je ničím výnimočným. Košické spracovanie *Jánošíka* bolo výnimočné najmä tým, že prvýkrát prináša na javisko ŠD Košice odraz slovenského ľudového umenia vo všetkých zložkách moderného tanečného divadla - od hudby, cez choreografiu, až po výtvarnú stránku inscenácie. Najmä živá hudobná produkcia v podaní ľudovej hudby folklórneho súboru *Železiar* robila z predstavenia nefalšované moderné ľudové tanečné divadlo. V závere predstavenia sme si dokonca mohli s *Jánošíkom* aj ostatnými zatancovať.

Štátne divadlá na Slovensku

Slovenské národné divadlo, Divadlo Nová scéna v Bratislave, Štátna opera v Banskej Bystrici a Štátne divadlo v Košiciach

Stará budova SND

Štátne divadlo v Košiciach

Nezávislé divadelné súbory

Radošinske naivné divadlo, Divadlo STOKA, Divadlo GUnaGU, Divadlo z Pasáže v Banskej Bystrici – divadlo pre mentálne postihnutých hercov

Tvorba našich žiakov

Búrka (Ľumelecký opis)

Búrka. Z oblohy, ktorá sa v krátkosti zmenila z modrej pláne zaliatej slnečnými lúčmi na zlostnú sivú masu valiacich sa mrakov, padajú malé kvapky vody. Ako kryštáliky toho najjagavejšieho diamantu sa ligotajú v odrazoch posledných trhlín sivých mrakov.

Je letné popoludnie. Celá krajina stíchla a šum dažďa prehlušil aj cupitanie malých detí, ktoré zo školy utiekli pred jeho zlostnými mokrými jazykmi. Sivé mraky sa zmenili na čierne a teplotu zrazil na kolená vlhký vzduch, ktorý sa ako zvuk veľkolepej piesne rozliadol po kraji. Všetko sa zrazu premenilo z krásneho letného počasia na zúrivé výkriky prírody a jej náladovosť. Dážď silnel a silnel. Neprestával. No vtom, ako zlostný blesk udrel do koruny mohutného duba, búrka ustala.

Dub, ktorý na kopci sám stál stovky rokov, oťažel a zvalil sa na zem. Vzdal to. Dážď ustal a krajina sa opäť premenila na slnkom zaliaty raj.

Nikola Pavlíková, 7. A

Maľovanie na textil

Zber PET vrchnákov

Pozdravy

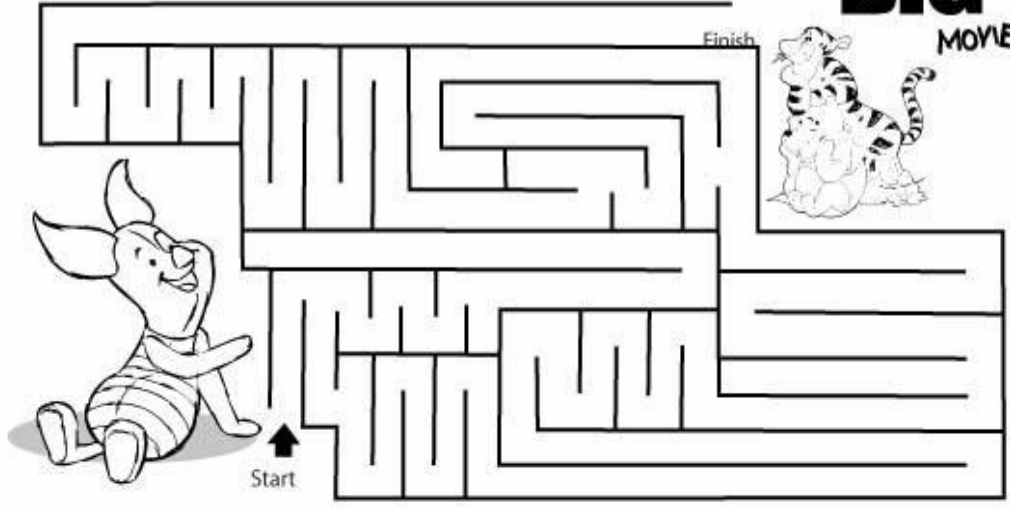

*Deň
vody*

OWN IT NOW ON
DVD AND VIDEO

PIGLET'S BIG MOVIE is full of BIG fun!
Help Piglet find his best friends.

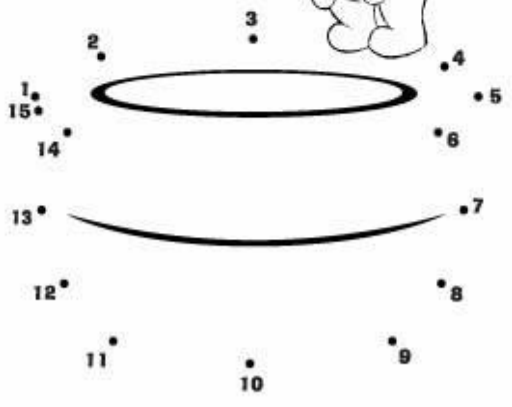
Piglet's Word Find Game

P	W	R	A	B	B	I	T	R
O	I	D	W	I	P	V	G	E
W	N	G	S	G	Y	P	O	H
L	N	O	L	G	U	O	P	P
B	I	X	O	E	H	N	H	O
A	E	L	M	R	T	U	E	T
V	S	D	Z	C	R	O	R	S
O	A	R	E	G	G	I	T	I
N	T	I	U	R	E	G	E	R
E	E	Y	O	R	E	N	U	H
C	M	P	H	O	N	E	Y	C

Find these words!

- Rabbit
- Honey
- Owl
- Gopher

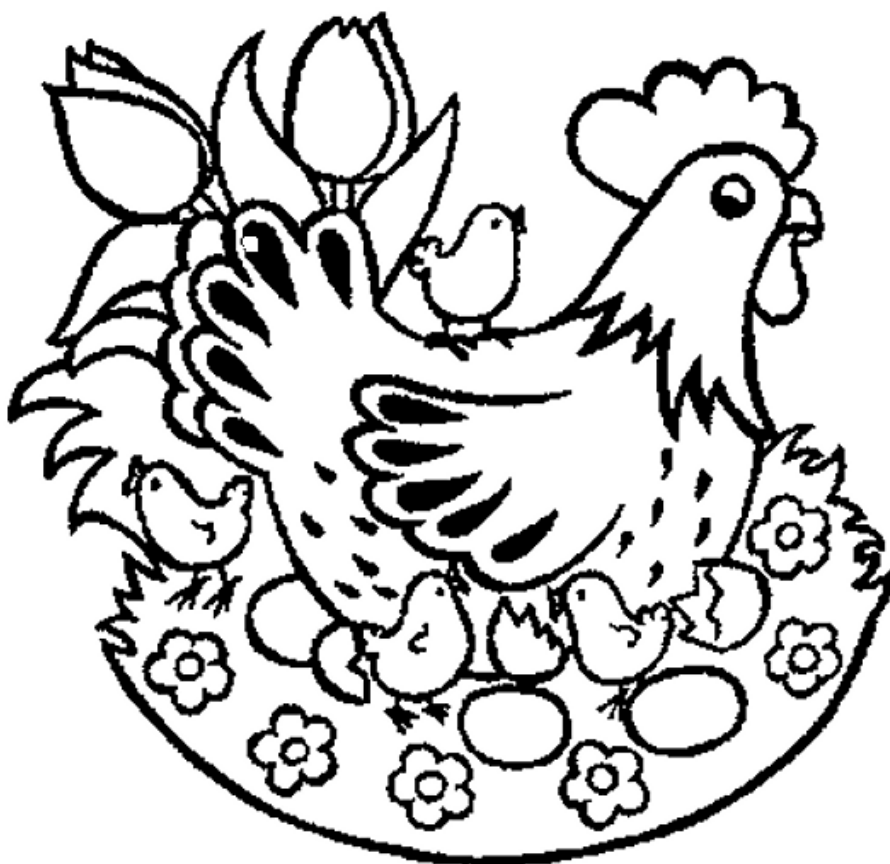
Macko
Pú na
niečom
stojí.

Ak spojiš všetky čísla
od 1-15, zistíš, čo to je.

© Disney

Disney
HOME ENTERTAINMENT

Jarná báseň

**Malé, biele snežienky
privolali jar:**

**„Pod', slniečko, na obzor,
pohľad' našu tvár.“**

**Pohladilo slniečko prvé jarné kvietky,
zazvonili hlavičkami,
vonku sú už všetky.**

Jarný úsmev

**Na jar, keď sa stopia ľady,
vetrík zimu odnesie.**

**Vtáčiky nám začnú spievať,
slnko úsmev prinesie.**

Lemešanko – časopis pre žiakov ZŠ s MŠ Lemešany. Vychádza: štvrtročne. Vydáva: ZŠ s MŠ Lemešany, Lemešany 154, 082 03 Lemešany. VII. ročník, č. 1, 2012/2013. Redakčná rada: Mgr. Sylvia Benčová, Alexandra Sabolová, Kristína Marcinová, Viktória Tomečková, Nikola Červenická, Simona Červenická, Nikola Pavlíková, Zuzana Ružbašanová, Kamila Kapustníková, Kristína Kušnírová, Irena Borisová, Zuzana Onofrejevová, Lýdia Turčaniková, Simona Slaminková, Nikola Mertová, Natália Sabolová, Lea Benčová.